

УДК 355.5

В.М. Клішин, О.В. Корнієнко, О.О. Гунько, С.В. Бородін

Національна академія Національної гвардії України, Харків

РОБОТА ПОМІЧНИКА КЕРІВНИКА НАВЧАНЬ ПО МІШЕНЕВІЙ ОБСТАНОВЦІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ТАКТИЧНИХ НАВЧАНЬ ПІДРОЗДІЛІВ З БОЙОВОЮ СТРІЛЬБОЮ

В статті викладено основні положення щодо ролі помічника керівника навчань з мішеневої обстановки у проведенні тактичних навчань підрозділів з бойовою стрільбою. Даються методичні рекомендації помічникові керівника навчань з мішеневої обстановки щодо організації та порядку його роботи під час тактичних навчань підрозділів із бойовою стрільбою.

Ключові слова: тактичні навчання, бойова стрільба.

Вступ

Якість виконання службово-бойових завдань Національною гвардією України, залежить від рівня підготовки особового складу підрозділів Національної гвардії України. Виучка, майстерність, злагодженість дій особового складу та командирів усіх рівнів досягається під час підготовки та проведення різноманітних тактичних навчань підрозділів у тому числі і з бойовою стрільбою. Рівень підготовки особового складу при проведенні тактичних навчань підрозділів Національної гвардії України з бойовою стрільбою залежить від особистого рівня майстерності та вміння помічника керівника навчань по мішеній обстановці по організації та порядку проведення тактичних навчань підрозділів з бойовою стрільбою.

Мета статті – розробка рекомендацій щодо проведення роботи по організації і проведенні навчань помічником керівника навчань по мішеній обстановці в межах своїх обов'язків під час проведення тактичних навчань підрозділів Національної гвардії України з бойовою стрільбою.

Виклад основного матеріалу

Зміст, призначення та основні напрямки підготовки тактичних навчань

Тактичні навчання є основною формою польової виучки і сумісної підготовки командирів та військ до ведення сучасного бою та дій при виконанні службово-бойових завдань (ТН). ТН призначаються:

– для злагодження частин і підрозділів щодо рішучих дій при виконанні завдань у різних видах бою та перевірки їх бойової готовності;

– для удосконалення вмінь та навичок командирів і штабів з організації бойових дій і безперервного управління військами в бою;

– для набуття ними практики у мобілізації особового складу на успішне виконання завдань в умовах, наближених до бойових;

– для тренування особового складу в діях у складі підрозділу при виконанні службово-бойових завдань, в умілому застосуванні зброї та бойової

техніки, вироблення у військовослужбовців високих морально-ділових якостей.

Тактичні навчання з бойовою стрільбою є вищою і найбільш ефективною формою польової виучки командирів, штабів, військ підготовки їх до ведення загальновійськового бою та виконання службово-бойових завдань і призначаються додатково для перевірки польової виучки, вдосконалення злагодженості підрозділів (частин) родів військ, авіації в умовах, максимально наближених до бойових, у тому числі вміння і навичок в управлінні вогнем і виконанні вогневих завдань.

Особлива увага на цих навчаннях приділяється тактичним діям військ, виконанню ними вогневих завдань і вмінню командирів управляти вогнем і діями підрозділів частин. Суть тактичних навчань з бойовою стрільбою полягає в тому, що командири, штаби і війська навчаються веденню бойових дій з реальним веденням вогню з усіх видів штатних, приданих і підтримуючих вогневих засобів. Бойова стрільба проводиться в динаміці різних видів бою на одному або декількох етапах на початку, в середині або кінці навчання вдень і вночі.

Підготовка і застосування всіх видів зброї на навчаннях з бойовою стрільбою здійснюється в повному обсязі, як і в бою. Хоча бойове застосування зброї проводиться з урахуванням заходів безпеки, елемент небезпеки і ризику на таких навчаннях зростає, що наближує умови навчання командирів, штабів і військ до бойової обстановки і сприяє виробленню у них необхідних морально-бойових якостей. У ході тактичних навчань з бойовою стрільбою ті, хто навчається отримують практику в організації та ураженні противника усіма вогневими засобами підрозділів і частин різних родів військ, а також безперервної взаємодії між ними. Основний метод навчання – практична робота щодо виконання всіма навчаємими своїх функціональних обов'язків, у тому числі, практичне вирішення вогневих завдань.

Кількість частин і підрозділів родів військ і спеціальних військ, які залучаються до навчання у якості засобів підсилення і підтримки має відповідати умо-

вам виконання навчально-бойового завдання і вимогам Бойового статуту. Вона залежить від теми навчання, особливостей театру воєнних дій, бойового призначення підрозділу, який навчається.

Полк Національної гвардії України може бути підсилений артилерією та підрозділами ППО, інженерно-саперними та підрозділами РХБ захисту. Бойові дії полку можуть підтримуватися одним-двома ескадрильями-вильотами авіації. В інтересах виконання бойового завдання полку, можуть застосовуватись сили і засоби старшого начальника.

Вихідні дані для підготовки навчання: тема, вид навчання, склад військ, які залучаються на навчання, район та час проведення навчання, норми витрати моторесурсів, боєприпасів і засобів імітації – указуються, як правило, старшим начальником в плануючих документах і документах бойової підготовки.

Полкові тактичні навчання можуть складатися з трьох-чотирьох етапів, у тому числі одного-двох з бойовою стрільбою. Тривалість навчання визначається його темою, а також часом, необхідним для відпрацювання всіх намічених навчальних питань, виходу військ у вихідний район і повернення в місця постійної дислокації, та має складати 5-7 діб. Більша частина часу має відводитись на динаміку дій, при цьому не менше 30 % цього часу має бути використано на ведення активних бойових дій вночі.

Для організації і проведення ПТН з бойовою стрільбою розробляються такі документи:

- замисел навчання з пояснювальною запискою;
- організаційні вказівки частинам, які залучаються до навчання;
- тактичні завдання, попередні бойові розпорядження (накази) військам сторін;
- схема мішеневої обстановки;
- графік реальних ударів та вогню артилерії, засобів ППО і авіації;
- часткові плани заступників, помічників керівника навчання і посередників;
- план створення реальних радіоперешкод;
- план позначення дій противника та імітації;
- план виховної роботи.

Схема мішеневої обстановки представляє собою конкретне угруповання та характер дій противника, позначені мішенями, макетами і другими засобами і розробляється на великомасштабній карті або плані полігона, знятому з карти в необхідному масштабі, підписується помічником з мішеневої обстановки та затверджується керівником навчання. Схема містить: графічну частину, текстуальну частину; таблиці.

Мішенева обстановка, яка була створена для проведення навчань, повинна відповідати тим завданням, що виконують підрозділи Національної гвардії України. Глибина мішеневої обстановки при відпрацюванні питань загальновійськової тактики повинна бути:

- для відділення – 1-2 км;
- для взводу – 2-3 км;

– для роти – 3-5 км;

– для батальйону – 6-10 км;

Кількість і характер цілей (мішеней) визначається керівником навчань, виходячи з тактичної обстановки. При проведенні етапу бойової стрільби з тематики загальновійськової тактики кількість цілей (мішеней) повинна бути у межах:

- відділення СП – 10-15 од;
- танкового взводу – 15-25 од;
- взводу СП – 25-35 од;
- роти СП – 70-100 од;
- роти СП з приданим танковим взводом – 85-125 од;
- танкової роти – 50-70 од;
- танкової роти з приданим взводом СП – 75-110 од;
- батальйону СП – 200-300 од;
- батальйону з приданою танковою ротою – 260-350 од;
- танкового батальйону з приданою ротою СП – 230-330 од;

– полку (бригади) НГУ (його штатних бойових

Усі мішені повинні з'являтися, а 10-15 % з них повинні рухатися. У місцях, де ці вимоги не можуть бути виконані дозволяється зменшення мішеней, що рухаються до 5 %, а частина мішеней (не більш 40 %) може виставлятися нерухомо.

Додатково до вказаної кількості мішеней виставляються мішені для приданих і підтримуючих підрозділів артилерії, ППО та авіації у відповідності з кількістю та характером вогневих завдань, які ними виконуються згідно з їх курсами стрільб (підготовки). Крім того, створюються резервні групи мішеней.

Кількість мішеней на навчаємих з бойовою стрільбою за оборонною тематикою має відповідати поглядам позначеного противника на ведення наступу.

Схема мішеневої обстановки є робочим документом помічника керівника навчання з мішеневої обстановки, у відповідності з якою обладнуються мішеневе поле та здійснюється управління мішенями та їх імітацією в ході етапу з бойовою стрільбою.

Показ цілей та їх імітація здійснюється у суворій відповідальності з Курсами стрільб.

Відповідно до замислу навчання тактикою дії вірогідного противника в тому чи іншому виді бою, його укомплектованістю розраховується кількість та характер мішеней, які позначають живі цілі, озброєння та бойову техніку, і позначаються райони їх розташування на всю глибину бойового порядку підрозділів противника. Райони розташування цілей для артилерії, авіації та засобів ППО вибираються у відповідності до принципів їх бойового застосування на відстані 200-300 м від мішеней, які виставляються для загальновійськових підрозділів.

Визначення потрібної кількості мішеней за районами та рубежами починається з розрахунку особового складу та бойової техніки противника, якого позначають, та починають розрахунок з найнижчого тактичного підрозділу – відділення.

При розробці схеми мішеневої обстановки необхідно, крім того, враховувати, щоб у ході полкового тактичного навчання забезпечувалось виконання:

– штатною та приданою артилерією – не менш 7 вогневих завдань;

– протитанковими резервами – не менш 7 вогневих завдань з трьох та більше підготовлених і не підготовлених рубежів з відбиття атак (контратак) танків та знищення вогневих засобів противника прямим наведенням;

– засобами ППО – не менше 5 завдань з відбиття противника, в тому числі, не менше 2-х завдань з боротьби з вертольотами вогневої підтримки;

– засобами авіації – поразка наземних цілей комплексним застосуванням авіаційних засобів ураження, поразка броньованих наземних цілей керованими авіаційними ракетами, мінування з повітря ділянок, місцевості, наведення та цілевказівок груп вертольотів на наземні цілі.

Штатна артилерія полку має виконувати вогневе завдання не менш ніж двома батареями полкової та батальйонної артилерії.

Із загальної кількості вогневих завдань для артилерії має бути:

– не менш 75 % – позапланових;

– не менш 50 % – з розподілом цілей (ділянок цілей) між підрозділами;

– не менш 30 % – при розгортанні підрозділів у непередбачених районах з маршруту та в ході (після) пересування командно-спостережних пунктів або вогневих підрозділів.

Штатні засоби ППО в ході полкового тактичного навчання з бойовою стрільбою мають вирішувати завдання з відбиття ударів повітряного противника виконанням бойових та залікових навчальних стрільб. Зміст цих завдань викладено в Курсі стрільб зенітної артилерії та зенітних ракетних комплексів ближньої дії військової ППО.

Розбір навчань

Розбір являється важливою заключною частиною навчання і має велике навчально-виховне значення.

В основу розбору повинні бути покладені висновки керівника навчання та затверджені ним висновки заступників і помічників керівника, військових і дільничних посередників, начальників контрольних і дослідницьких груп про дії на навчанні підлеглих командирів, штабів і військ.

При аналізі організації та ходу бойових дій військ як правило розглядаються наступні питання:

• важливіші особливості проведеного навчання та вимоги, які ставилися перед його учасниками;

• дії підлеглих командирів, штабів і військ до одержання бойових завдань;

• рішення командирів та їх обґрунтованість; використання частин і підрозділів родів військ і спеціальних військ; обґрунтованість і ефективність застосу-

вання засобів ураження, заходів, які забезпечують успішне виконання прийнятих рішень;

• діяльність штабів, начальників родів військ, спеціальних військ і служб по організації бойових дій військ та їх всебічному забезпеченні в різній обстановці, якість відпрацьованих бойових документів;

• дії командирів, штабів і військ по виконанню поставлених бойових завдань: ефективність способів ведення бою і тактичних прийомів, які застосовувалися військами під час навчання, в тому числі і по боротьбі з радіоелектронними засобами та високоточною зброєю противника; найбільш характерні та повчальні приклади дій частин, підрозділів та окремих військовослужбовців; дії органів тилу та технічного забезпечення, підпорядкованих їм частин і підрозділів;

• діяльність морально-психологічного забезпечення, його зміст, форми та методи; рівень військової дисципліни.

Крім того, керівник навчання відмічає на розборі:

– тактичних навчань з бойовою стрільбою – вміння командирів (штабів) керувати вогнем частин і підрозділів, а також ступінь вогневої виучки військ;

– дослідницьких навчань – виконання плану досліджень визначених питань та попередні висновки по ним.

Оцінка за тактичні навчання з бойовою стрільбою бригади, полку, батальйону визначається по трьом оцінкам: оцінки управління; оцінки за тактичні дії частин (підрозділів); оцінки за результати вогневого ураження.

Вона визначається:

– «відмінно», якщо всі оцінки відмінні, а результати вогневого ураження забезпечили виконання бойового завдання;

– «добре», якщо всі оцінки не нижче «добре», а результати вогневого ураження забезпечили виконання бойового завдання;

– «задовільно», якщо всі оцінки не нижче «задовільно», або управління дивізії (бригади, полку) оцінено «незадовільно», а тактичні дії однієї з бригад (полку, батальйону), в тому числі приданого танкового батальйону оцінено не нижче «добре», а результати вогневого ураження забезпечили виконання бойового завдання;

– «незадовільно», якщо не виконані вимоги на оцінку «задовільно», або результати вогневого ураження не забезпечили виконання бойового завдання.

Оцінка результатів вогневого ураження бригади, полку, окремого батальйону складається з чотирьох показників:

1. За результати вогню з танкових гармат, протитанкових гранатометів та інших протитанкових засобів частин (підрозділів).

2. За результати стрільби зі стрілецької зброї (в тому числі з кулеметів танків та інших бойових машин, автоматичних та підствольних гранатометів) штатних реактивних піхотних вогнеметів та кидання ручних гранат.

3. За виконання вогневих завдань штатною артилерією (за винятком протитанкової).

4. За виконання вогневих завдань штатним підрозділом ППО.

Результати вогневого ураження забезпечують виконання бойового завдання, якщо оцінки за всі показники не нижче «задовільно».

Виконання вогневих завдань штатною артилерією за засобами ППО оцінюється за вимогами відповідного Курсу підготовки (стрільби).

Результати стрільби артилерії, засобів ППО та авіації як засобів підсилення частин (підрозділів) оцінюються окремо: впливу на загальну оцінку з'єднання (частин, підрозділу) не мають.

При стрільбі в горах вимоги по ураженню мішеней зменшується на 5 %.

Якщо частина не має в своєму складі штатної артилерії або засобів ППО – вогневе ураження визначається по трьох або двох показниках.

Загальна оцінка за тактичні навчання з бойовою стрільбою батальйону, роти, взводу, відділенню визначається за двома показниками (показник – готовність до бойових дій – зараховується в показник – тактичні дії підрозділу): за тактичні дії підрозділу і результати вогневої поразки. Вона виводиться:

- «відмінно» – обидві оцінки «відмінно»;
- «добре» – обидві оцінки не нижче «добре»;
- «задовільно» – обидві оцінки не нижче «задовільно»;
- «незадовільно» – якщо одна з оцінок «незадовільно».

Оцінка результатів вогневого ураження в залежності від організаційно штатної структури підрозділу складається з показників:

- за виконання вогневих задач штатною артилерією;
- за результати стрільб з бойових машин, ПТУР, станкових протитанкових гранатометів;
- за результати стрільби з стрілецької зброї і ручних гранатометів.

Вона виставляється:

- «відмінно» – якщо не менше двох оцінок відмінні а інша добра; при двох показниках обидві оцінки відмінні;
- «добре» – якщо не менше двох оцінок добрі а інша задовільна; при двох показниках обидві оцінки добрі;
- «задовільно» – усі оцінки не нижче «задовільно»;
- «незадовільно» – якщо одна оцінка незадовільна;

Виконання вогневих завдань штатною артилерією оцінюється згідно вимог курсу підготовки артилерії (підрозділів АГС-17 згідно вправ стрільб Курсу стрільб). Результати стрільб бойових машин, ПТУР, станкових протитанкових гранатометів визначаються по кількості уражених мішеней, що для них призначені і оцінюються:

– «відмінно» – при ураженні не менше 70 % мішеней;

– «добре» – при ураженні не менше 60 % мішеней;

– «задовільно» – при ураженні не менше 50 % мішеней;

При стрільбі у гірській місцевості вимоги до кількості уражених цілей зменшується на 5 %.

Результати стрільби зі стрілецької зброї і ручних гранатометів оцінюється по кількості уражених цілей, що для них призначені :

– «відмінно» – при ураженні не менше 70 % мішеней;

– «добре» – при ураженні не менше 60 % мішеней;

– «задовільно» – при ураженні не менше 50 % мішеней.

Висновки

Тактичні навчання з бойовою стрільбою є важливим етапом підготовки особового складу підрозділів Національної гвардії України і ефективною формою польової виучки командирів, штабів, військ підготовки їх до ведення загальновійськового бою та виконання службово-бойових завдань.

Використання у практичній роботі викладених основних положень та методичних рекомендацій з організації та порядку проведення роботи

помічника керівника навчань по мішенній обстановці під час проведення тактичних навчань підрозділів з бойовою стрільбою підвищить особистий рівень, майстерність та вміння помічника керівника навчань по мішенній обстановці по організації та порядку проведення тактичних навчань підрозділів з бойовою стрільбою, що в свою чергу позитивно впливе на загальний рівень польової виучки, вдосконалення злагожденості підрозділів (частин) родів військ, авіації в умовах, максимально наближених до бойових, у тому числі вміння і навичок в управлінні вогнем і виконанні вогневих завдань.

Список літератури

1. *Бойовий статут Сухопутних військ. Ч. 2. Батальйон, рота. Проект.* – К.: Варта, 2010 р. – 370 с.
2. *Про затвердження «Курсу стрільб із стрілецької зброї та озброєння бойових машин ВВ МВС України.» Наказ Командуючого ВВ МВС України від 15.07.2013 р. №679 – 173 с.*
3. *Курс підготовки артилерії Збройних Сил України. Артилерійська бригада, полк, бригадна артилерійська група, дивізіон, батарея, взвод.* – К.: Варта, 2008. – 160 с.
4. *Бойова робота протитанкових підрозділів артилерії: навчальний посібник / М.М. Ляпа, П.Є. Трофименко, М.Б. Шелест та ін.* – Суми: СумДУ, 2008 р. – 176 с.
5. *Про затвердження «Збірник нормативів з бойової підготовки ВВ МВС України» Наказ Командувача ВВ МВС України від 29.11.2002 р. №531 – 180 с.*

Надійшла до редколегії 21.05.2015

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

**РАБОТА ПОМОЩНИКА РУКОВОДИТЕЛЯ УЧЕНИЙ ПО МИШЕНЕВОЙ ОБСТАНОВКЕ
ВО ВРЕМЯ ПРОВЕДЕНИЯ ТАКТИЧЕСКИХ УЧЕНИЙ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ С БОЕВОЙ СТРЕЛЬБОЙ**

В.Н. Клишин, О.В. Корниенко, О.А. Гунько, С.В. Бородин

В статье изложены основные положения относительно роли помощника руководителя учений по мишени в обстановке в проведении тактических учений подразделений с боевой стрельбой. Даются методические рекомендации помощнику руководителя учений по мишени в обстановке относительно организации и порядка его работы во время тактических учений подразделений с боевой стрельбой.

Ключевые слова: тактические учения, боевая стрельба.

**WORK IN EXERCISE ASSISTANT MANAGER TARGET SETTING DURING
TACTICAL EXERCISES FOR THE LIVE FIRING**

V.M. Klishyn, O.V. Korniyenko, O.O. Gun'ko, S.V. Borodin

In the article the basic provisions on the role of assistant manager exercises of target environment to conduct tactical exercises with live fire departments. Are given guidance assistant manager exercises of target environment on the organization and order of its work during tactical exercises with live firing units.

Keywords: tactical studies, battle firing.